

Godbitar ur nya Regnbågshäftet

Pär-Daniel Sundvall

Strama Västra Götaland och Nationella Strama
FoU primärvård Västra Götalandsregionen
Närhälsan Sandared vårdcentral

CALLER FRÅN 2019-01-01

Behandlingsrekommendationer för vanliga infektioner i öppenvård

Tecken på allvarlig infektion hos vuxna och barn

Akut mediaotit

Rinosinuit

Faryngotonsillit

Akut bronkit och pneumoni

Akut exacerbation av KOL

Urinvägsinfektioner

Hud- och mjukdelsinfektioner

Sexuellt överförbara bakteriella infektioner

GÄLLER FRÅN 2019-01-01

Behandlingsrekommendationer för vanliga infektioner i öppenvård

Tecken på allvarlig infektion hos vuxna och barn

Akut mediaotit

Rinosinuit

Faryngotonsillit

Akut bronkit och pneumoni

Akut exacerbation av KOL

Urinvägsinfektioner

Hud- och mjukdelsinfektioner

Sexuellt överförbara bakteriella infektioner

Allvarliga infektioner

- Vuxna
- Barn

Vanliga infektioner – helt nya avsnitt om:

- UVI inklusive barn, män och febril UVI
- Hud- och mjukdelsinfektioner
- Akut exacerbation av KOL
- STI

Allvarlig infektion?

Metodiskt kartlägga:

- allmänna symtom och allmänpåverkan
(avsaknad av feber utesluter inte en allvarlig infektion)
- fokala symtom
- patientens individuella risksituation (trafikljusfärger).

Risikvärdering

Risikvärdering av patienter med misstänkta infektioner utanför sjukhus, utifrån risk för allvarlig infektion/sepsis. En uppfylld parameter räcker för risikvärdering till gult ljus respektive rött ljus.

	Grönt ljus Låg risk 	Gult ljus Medelhög risk 	Rött ljus Hög risk
FYSIOLOGISKA FUNKTIONER			
Beteende/ medvetandegrad	Normalt/alert	Anamnes på förändrat beteende	Objektivt förändrat beteende/ej alert
Andningsfrekvens	12–20 andetag/min	21–24 andetag/min	≥ 25 andetag/min
Saturation på luft	≥ 96 % ^a	92–95 % ^a	< 92 % (< 88 % vid kronisk obstruktiv lungsjukdom)
Blodtryck (systoliskt)	> 100 mmHg	91–100 mmHg	≤ 90 mmHg eller > 40 mmHg lägre än patientens normala tryck
Hjärtfrekvens	≤ 90 /min	91–130 /min eller nyttillkommen arytm	> 130 /min
Temperatur	≥ 36 °C	< 36 °C	
Urinproduktion		Ej kissat på 12–17 tim	Ej kissat på ≥ 18 tim
Hud		Rodnad Svullnad eller sekretion från operationssår Sårruptur	Cyanos Marmorerad eller blek hud Petekialt utslag
Komorbiditet^a och riskfaktorer		Allvarlig komorbiditet, Riskfaktor ^b	
Social situation^a		Avsaknad av säkerhetsnät ^c	

VUXNA	Låg risk	Medelhög risk	Hög risk
Beteende/ medvetandegrad	Normalt/alert	Anamnes på förändrat beteende	Objektivt förändrat beteende/inte alert
Andningsfrekvens	12–20 andetag/min	21–24 andetag/min	≥ 25 andetag/min
Saturation på luft	≥ 96 %	92–95 %	< 92 % (< 88 % vid KOL)
Blodtryck (systoliskt)	> 100 mmHg	91–100 mmHg	≤ 90 mmHg eller > 40 mmHg lägre än patientens normala tryck
Hjärtfrekvens	≤ 90 /min	91–130/min eller nyttillkommen arytm	> 130 /min

VUXNA	Låg risk	Medelhög risk	Hög risk
Temperatur	≥ 36 °C	< 36 °C	
Urinproduktion		Inte kissat på 12–17 tim	Inte kissat på ≥ 18 tim
Hud		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Rodnad ✓ Svullnad eller sekretion från operationssår ✓ Sårruptur 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Cyanos ✓ Marmorerad eller blek hud ✓ Petekialt utslag
Komorbidityt och riskfaktorer		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Allvarlig komorbidityt ✓ Riskfaktor 	
Social situation		Avsaknad av säkerhetsnät	

Risikfaktorer

- hög ålder
- multisjuklighet
- immunsuppression
- trauma eller kirurgi senaste 6 veckorna
- graviditet
- kateterbärare
- kronisk organsvikt
- anorexi och uttalad malnutrition
- uttalad obesitas
- missbruk.

Säkerhetsnät

Någon följer patientens tillstånd:

- sjukvården
- eller någon utanför sjukvården.

Åtgärder

Rekommenderad handläggning av patienter med misstänkta infektioner utanför sjukhus, uppdelade i riskgrupper utifrån risk för allvarlig infektion/sepsis.

Grönt ljus Låg risk 	Gult ljus Medelhög risk 	Rött ljus Hög risk
<p>Kan gå hem med allmänna råd avseende att inta vätska och ta smärtlindrande eller febernedsättande läkemedel</p> <p>Ombeds höra av sig vid försämring eller oro</p>	<p>Kan gå hem med säkerhetsnät^a eller remitteras till sjukhus</p> <p>Diskuteras med sjukhusspecialist vid behov</p> <p>Patienter som inte remitteras till sjukhus bör få</p> <ul style="list-style-type: none"> - muntlig (helst också skriftlig) information om varningssymtom^b och observationsråd - planerad uppföljning (besök eller telefontid).	<p>Transporteras akut till sjukhus (ambulans med hög prioritet).</p> <p>Föreses med syrgas. Mål för saturation > 94 % (försiktighet vid kronisk obstruktiv lungsjukdom).</p> <p>Föreses med minst en perifer infart, därefter intravenös vätska</p> <p>Vid osäkerhet eller lång transporttid, diskutera med sjukhusspecialist</p>

Grönt ljus = låg risk

Kan gå hem med allmänna råd:

- ✓ inta vätska
- ✓ ta smärtlindrande eller febernedsättande
- ✓ höra av sig vid försämring eller oro

Gult ljus = medelhög risk

Kan gå hem med säkerhetsnät eller remitteras till sjukhus

De som inte remitteras bör få:

- ✓ Information om varningssymtom + observationsråd
- ✓ planerad uppföljning (besök eller telefontid).

Varningssymtom: Försämrat AT, nedsatt vakenhet, andnöd/ökad andningsfrekvens, allmän svaghet, nytillkommen smärta, tillkomst av kräkningar eller diarréer, oro hos de som följer patientens tillstånd.

Rött ljus = hög risk

Transporteras akut till sjukhus (ambulans med hög prioritet):

- ✓ syrgas, mål för saturation > 94 % (försiktighet vid KOL)
- ✓ minst en perifer infart, därefter intravenös vätska
- ✓ diskutera med sjukhusspecialist vid osäkerhet eller lång transporttid.

Andningsfrekvens

Grönt ljus Låg risk	Gult ljus Medelhög risk		Rött ljus Hög risk
Normal andning	Ålder	Andetag/min	Kvidande eller gnyende andning ("grunting") Takypné > 60 andetag/minut Kraftiga indragningar
	< 2 mån	> 60	
	2-12 mån	> 50	
	1-2 år	> 40	
	3-5 år	> 35	
	≥ 6 år	> 30	
	Takypné kan vara tecken på pneumoni men ses också vid bronkiter och acidosis.		

Hjärtfrekvens

Grönt ljus Låg risk	Gult ljus Medelhög risk		Rött ljus Hög risk
Normal hjärtfrekvens	Ålder	Hjärtslag/min	Ihållande takykardi
	< 1 år	> 160	
	1-2 år	> 150	
	2-5 år	> 140	
	Tillfällig takykardi är vanligt om barnet skriker, har feber eller är oroligt, men ihållande takykardi och infektion kan vara tecken på septisk chock, myokardit, hypovolemi och smärta.		

Kom ihåg att:

- En uppfylld parameter räcker för riskvärdering till gult ljus respektive rött ljus.
- Det kan dröja upp till 24 timmar från debut av symtom innan CRP stiger, även vid en allvarlig infektion.
- Inte längre orkar andas snabbt → andningsfrekvensen sjunker och kan då bli normal trots allvarlig sjukdom. Kan upptäckas med hjälp av POX eftersom saturationen då sjunker.
- Barn i alla åldrar med feber $> 41,0$ °C (hyperpyrexia) får rött ljus vid riskvärdering.

Image courtesy of iosphere at FreeDigitalPhotos.net

Image courtesy of anankml at FreeDigitalPhotos.net

- <1 år
- >12 år

Ålder

- <2 år

Bilateralt

- Perforerat
- Svår värk trots analgetika
- Infektionskänslig
- Cochleaimplantat
- Hörselnedsättning
- Opererad
- Tidigare fraktur
- Missbildning

Komplicerat

Antibiotikabehandlade tonsilliter i VGR

Bara 53% har positivt Strep-A...

Virussymtom?

Ja

Inte snabbtest
för GAS

Nej

$\geq 38,5^{\circ}$

Ingen
hosta

Ömma
körtlar

Rodnad
+
Belägg-
ningar

Avvakta

1-2

3-4

Snabbtest
för GAS

Akut cystit hos kvinnor

Image courtesy of phasinphoto at FreeDigitalPhotos.net

Akut cystit hos kvinnor utan behandling

30% självläker
på en vecka

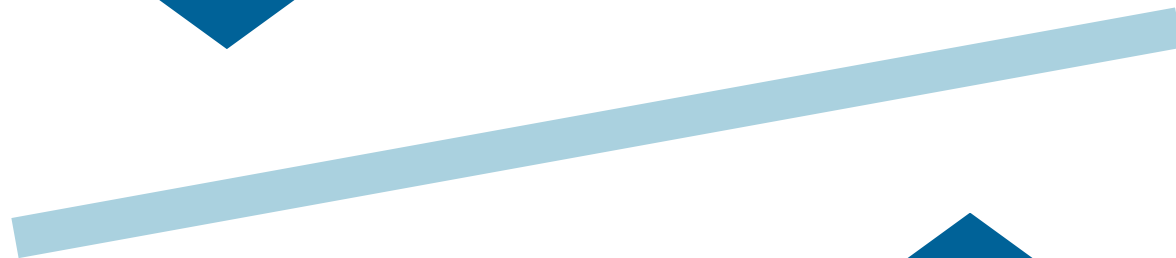
Oftast ofarligt

Sällan
komplikationer

Behandling ges i första hand för att lindra
symtom, inte för att det är farligt.

Svåra
besvär

Lindriga
besvär

Akut cystit hos kvinnor utan behandling

30% självläker
på en vecka

Oftast ofarligt

Sällan
komplikationer

Lindriga besvär: Symtomlindring, inte antibiotika

Måttliga besvär: Symtomlindring, recept i reserv

Image courtesy of suphakit73 at FreeDigitalPhotos.net

Svåra besvär: Antibiotika direkt

*Om en akut cystit är så kraftig
att den ger cerebrala symtom,*

*då borde det väl också finnas
lokala symtom från urinvägarna?*

Ospecifika symtom (utan samtidigta symtom från urinvägarna)

- Är oftast inte UVI
- Patientsäkerhetsrisk att inte leta efter andra mer troliga orsaker

Image courtesy of iosphere at FreeDigitalPhotos.net

Hud och mjukdelsinfektioner

- Akuta tillstånd
- Erysipelas
- Impetigo
- Intertriginös streptokockdermatit
- Paronykier
- Follikuliter, furunklar, karbunklar och abscesser
- Hidradenitis suppurativa
- Erythema migrans
- Infektioner efter bett
- Sårinfektioner och bensår

STI

- Klamydia
- Mycoplasma genitalium
- Gonorrhé
- Allmänna råd

GÄLLER FRÅN 2019-01-01

Behandlingsrekommendationer för vanliga infektioner i öppenvård

Tecken på allvarlig infektion hos vuxna och barn

Akut mediaotit

Rinosinuit

Faryngotonsillit

Akut bronkit och pneumoni

Akut exacerbation av KOL

Urinvägsinfektioner

Hud- och mjukdelsinfektioner

Sexuellt överförbara bakteriella infektioner